

waren het vermoedelijk niet meer dan ca. 5000, maar enkele maanden later waren het ca. 40 000 geworden. Van *Vrij Nederland* werden in de zomer van '42 ca. 15 000 exemplaren gedrukt door de zorgen van de centrale leiding- van elk nummer verschenen evenwel in verschillende delen des lands herdrukken in een onbekend aantal exemplaren.

Bij deze bladen had zich in januari '42 een nieuw gedrukt illegaal blad gevoegd, *De Oranjekrant*. In een oplage van ca. 8000 exemplaren begon het te verschijnen. Als regel werden alle artikelen door de oprichter geschreven, de drie-en-dertigjarige journalist Johan H. Doorn. Een moedig man, ongetwijfeld, maar zijn opvattingen waren simplistisch en hij trok graag de profetenmantel aan. Volgens hem was de tweede wereldoorlog, als vroegere oorlogen, gevolg van 'de belangen van het Groot Kapitaal . . . geld-belangen waarvoor miljoenen onschuldigen werden vermoord'¹ – maar dat zou niet zo blijven! 'Via Liberalisme en Socialisme' zou Europa 'onweerstaanbaar tot het Communisme' komen; dat was 'n soort oer-wet'.² Hoewel hij geen partijcommunist was, zag hij de politiek van de 'kapitalistische' Geallieerden toch volstrekt gedomineerd door de wens, de Sowjet-Unie te laten doodbloeden voor het tot de grote invasie in West-Europa zou komen. Die invasie zou gepaard gaan met 'de verschrikkingen van een gas-oorlog': bovendien zouden in dat geval 'tweehonderdduizend Nederlanders als gijzelaars . . . worden weggevoerd naar Duitsland'.³

Doorn was geneigd tot snelle generalisaties. De Nederlandse boeren noemde hij in de lente van '43 'voor het merendeel platte schobbejakken'⁴; bij zijn collega's van de illegale pers had hij al in de zomer van '42 sterke weerstanden gewekt met een felle uitval tegen de Joden waarin hij van 'veelvuldig te aanschouwen geflirt van Jodenmeisjes met moffen' repte.⁵ In november maakte hij het er niet beter op toen hij, vanuit de groep-Dobbe ingelicht over de nasleep van de overval te Joure, naar aanleiding van de gedragingen van de onderduikers Seligmann en de gezusters Polak, 'de Joden 'n ernstige berisping' toediende, culminerend in de aantijging:

'Het is, in veelvuldige gevallen, gebleken dat bij onverhoopte arrestatie de Joden onverwijld namen en adressen van hun weldoeners verrieden en zodoende mensen die hen weldeden, aan hun eigen aartsvijanden uitleverden. Dat is algemeen laf en verachtelijk.'⁶

Doorn meende, aldus schrijvend, de Joden in hun eigen belang 'iets zeer

¹ *De Oranjekrant*, 6-7 (juni 1942), p. 5. ² A.v., 8 (juni 1942), p. 6. ³ A.v., p. 2. ⁴ A.v., 19 (mei 1943), p. 2. ⁵ A.v., 8, p. 7. ⁶ A.v., 14 (eind nov. 1942), p. 8.